

FARKAS CSABA*

A törvényességi felügyeleti eljárás új arca

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény – továbbiakban Ctv. – taxatív felsorolást ad a cégbíróság hatáskörébe tartozó feladatokról. A cégbíróság feladatai közé tartozik többek között a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása.¹ A törvényességi felügyeleti eljárás célja kettős. Egyrészt alapvető feladat a cégnyilvántartás közhitelességének a biztosítása. Ez alatt az értendő, hogy a cég szerződő partnerei, az esetleges hitelezők érdekeinek megóvása érdekében a cégnyilvántartás a valóságnak megfelelő, a céggel kapcsolatos naprakész információkat tartalmaz. Másrészt a közhitelesség biztosítása mellett a cégbíróságnak a cégek törvényes működését is biztosítania kell.

A Ctv. a törvényességi felügyeleti eljárás szabályait két részre bontja. A törvényességi felügyeleti eljárás általános szabályait a Ctv. VI. Fejezete, míg a különleges törvényességi felügyeleti eljárásokat a Ctv. VII. Fejezete tartalmazza.

Véleményem szerint jelen tanulmány megírásakor a törvényességi felügyeleti eljárás általános szabályai logikusak, egyértelmű rendelkezéseket tartalmaznak, azok a mindennapi gyakorlat során jól alkalmazhatóak. Egy nagyon kiforrott, letisztult joganyagról van szó, melyet számtalan bírói döntés támaszt alá. Általánosságban elmondható, hogy nincs olyan indok, amely szükségesé tenné a törvényességi felügyeleti eljárás általános szabályainak a lényegi változtatását.

Ugyanakkor a fenti megállapítás már nem mondható el a különös törvényességi felügyeleti eljárás szabályairól. Ezek a rendelkezések speciális, egyedi, a mindennapokban nem tömegesen előforduló gazdasági eseményeket szabályozzák.

A törvényességi felügyeleti eljárás különös szabályai egymástól függetlenek: egyik vagy másik szabálynak a módosulása nem hat ki a többi eljárásra. Egyes különös törvényességi felügyeleti eljárások kikerülhetnek a szabályozás köréből,² vagy adott esetben új különös törvényességi norma kerül beiktatásra. A Ctv.-ben két új intézménnyel találkozunk. Az egyik „Az állam szükségképpen örökléséhez kapcsolódó intézkedések”³,

---

* egyetemi docens, SZTE Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete

¹ Ctv. 1. § (1) bekezdés d) pont.

² A beszámoló letétbe helyezése, valamint közzététele elmulasztásának jogkövetkezménye és az alá tartozó Ctv. 87. § már 2017. június 8-ától nem hatályos.

³ Ctv. 87. §.

amely 2022. január 01. napjától hatályos. A másik a „*A közkereseti társaság tagjai számára egy főre csökkenésével vagy a betéti társaság valamennyi beltagja, vagy valamennyi kültagja jogviszonyának megszűnésével összefüggő eljárás*”,⁴ amely szabályozás 2022. július 01. napjától lépett életbe.

I. Az állam szükségképpeni örökléshez kapcsolódó intézkedések

A Polgári törvénykönyv – továbbiakban Ptk. – rendelkezései szerint az állam szükségképpeni törvényes örökös.⁵ Ez azt jelenti, hogy az államot az örökség visszautasításának a joga nem illeti meg.⁶ A Ptk. gazdasági társaságokra vonatkozó szabályai az öröklést illetően kizáró rendelkezéseket nem fogalmaznak meg. Ebből következően a tagsági jogok örökölhetőek.⁷ A közkereseti társaság és a betéti társaság esetében a tagsági jogviszony örökölhető, az örökös a társaságba tagként – konszenzus – esetén beléphet.⁸ A korlátolt felelősségű társaság esetén az üzletrész illetően – a társasági szerződésben – a tag halála esetére tehető rendelkezés, de ennek a hiányában az üzletrész örökölhető.⁹ A részvény az adott részvénytársaságban tagsági jogot megtestesítő névre szóló, névértékkel rendelkező forgalomképes értékpapír. A Ptk. rendelkezése szerint a dologra vonatkozó szabályokat az értékpapírokra is alkalmazni kell.¹⁰ Ebből következik, hogy a részvény átruházható, örökölhető.

Amennyiben a társasági részesedés vonatkozásában szükségképpeni öröklés következik be, akkor a jogalkotó az örökléshez kapcsolódó jogi helyzet mielőbbi rendezése érdekében az államnak segítséget nyújt.¹¹ Szeretnénk kiemelni, hogy a megörökölt tagsági jogviszony mértéke indifferens. Nincs jelentősége annak, hogy az állam az adott gazdasági társaságban 1%, vagy 91% mértékű részesedést örökölt. A részesedés mértékét a cégbíróóság nem vizsgálja, nem vizsgálhatja.

Az állam öröklése esetén az állam nevében eljáró tulajdonosi joggyakorló az érintett társaság ügyvezetése részére – a szükséges igazolások csatolásával – bejelenti az állam örökös minőségét, és egyben kéri a legfőbb szerv összehívását. A társaság vezető tisztségviselőjének a kérelem átvételét követő harminc napon belül van lehetősége arra, hogy intézkedjen a legfőbb szerv összehívásáról. A jogszabályi rendelkezést nem lehet megszorítóan

⁴ Ctv. 92. §.

⁵ Ptk. 7:74. § (1) bekezdés.

⁶ Ptk. 7:74. § (2) bekezdés.

⁷ Részletesebben lásd: DÜL JÁNOS: *A társasági jog és az öröklési jog kapcsolódási pontjai osztrák jogi fragmentumokkal*. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2018.

⁸ Ptk. 3:149. §.

⁹ Részletesebben lásd: FARKAS CSABA: *Gondolatok az üzletrész örökléséről*. In: Szikora Veronika – Török Éva (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Csécsy György 65. születésnapja tiszteletére*. 1. köt. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen, 133–141.pp.

¹⁰ Ptk. 5:14. § (2) bekezdés.

¹¹ A közjegyző a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény 91. § (2b) bekezdése alapján minden esetben értesíti a cégbíróóságot, ha az állam – nyilvánosan működő részvénytársaság kivételével – gazdasági társaságban bármilyen mértékű társasági részesedést örökölt.

értelmezni, azaz a vezető tisztségviselő nem harminc napon belüli időpontra köteles összehívni a legfőbb szerv ülését, hanem az ülés összehívását harminc napon belül kell elrendelnie, nyilvánvalóan a Ptk. és a létesítő okirat rendelkezéseivel összhangban.

Amennyiben a vezető tisztségviselő a kérelemben foglaltaknak nem tesz eleget, akkor az állam nevében eljáró tulajdonosi jogokat gyakorló a cégbírósághoz fordulhat. A cégbíróság részére igazolni kell az örökös minőséget és azt, hogy a gazdasági társaság megkeresése eredményre nem vezetett. A cégbíróság – amennyiben hiánypótlásra nem kerül sor – a kérelemtől tizenöt munkanapon belül érdemben határoz. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a rövid határidőre is figyelemmel a cégbíróság előzetesen nem értesíti a céget, nem szólítja fel nyilatkozattételre. A jogalkotó a cégbíróságot arra jogosítja fel, hogy a legfőbb szerv ülését összehívja.¹²

Pontatlannak érezzük ezt a megoldást, figyelemmel arra, hogy álláspontunk szerint a cégbíróság nem tud, vagy nem minden esetben tud eleget tenni a jogalkotó akaratának. A cégbíróság *egyrészt* a leterheltségét illetően – valószínűleg – nem fog meghívókat gyártani és azokat nem fogja a tagok részére megküldeni. *Másrészt* a legfőbb szervi ülés pontos időpontját a vezető tisztségviselőnek kell meghatároznia, hiszen ő ismeri a társaság és esetleg a tagok munkarendjét. Álláspontunk szerint a cégbíróság jogköre arra terjed ki, hogy a szabályszerűen benyújtott kérelem esetén végzéssel kötelezze a társaságot arra, hogy a kézhezvételt követő hatvan napon belül az ülést a meghatározott napirend vonatkozásában hívja össze és arra az állam képviselőjét kötelezően hívja meg.¹³

A legfőbb szerv ülésén az örökös és a társaság tagjai konszenzussal döntenek arról, hogy az állam tagja lesz a társaságnak, vagy elszámolásra tarthat igényt.

Figyelemmel arra, hogy az állam csak olyan gazdasági társaságban lehet tag, ahol a felelőssége nem haladja meg a bevitt vagyon mértékét, így közkereseti társaság tagja, betéti társaság belfogja nem lehet.¹⁴ Amennyiben ilyen tagságot örököl, akkor a gazdasági társaságba tagként nem léphet be, egyedüli megoldás az elszámoláshoz való joga. A korlátolt felelősségű társaság esetében amennyiben a társasági szerződés az üzlet rész átszállását az örökösre jogszerűen kizárta, és a törvényi rendelkezések maradéktalanul megvalósultak,¹⁵ akkor nem marad más lehetősége az államnak csak az elszámolás.

II. A közkereseti társaság tagjai számának egy főre csökkenésével, vagy a betéti társaság valamennyi belfogja, vagy valamennyi kültagja jogviszonyának megszűnésével összefüggő eljárás

A hatályos jogszabályi rendelkezések szerint a közkereseti társaságot és a betéti társaságot legalább két személy alapítja. Ez egy olyan kógens jogszabályi norma, amelyet a feleknek kötelezően tiszteletben kell tartaniuk. Egyszemélyes közkereseti társaság és betéti

¹² Ctv. 87. § (2) bekezdés.

¹³ Hasonló megoldással találkozunk a Ptk. 3:103. §-ban amikor a jogalkotó lehetővé teszi, hogy az indítványozó is összehívhatja a legfőbb szerv ülését. Ezt a szabályt azzal a módosítással tudjuk elfogadni, hogy a legfőbb szerv ülését az állam nevében eljáró nem, de az érintett gazdasági társaság vezető tisztségviselő is összehívhatja.

¹⁴ 2007. évi CVI. törvény 29. § (1) bekezdés.

¹⁵ Ptk. 3:170. § (2) bekezdés.

társaság alapítására nincs jogszabályi lehetőség. Ennek egyik magyarázata, hogy nem érvényesülne a közkereseti társaság egyik lényeges fogalmi eleme, amely szerint a tagok felelőssége egyetemleges,¹⁶ illetve a betéti társaságnál legalább egy beltág és legalább egy kültag szerepel.¹⁷ Éppen a speciális felelősségi alakzatok miatt nem lehetséges az egyszemélyes társasági forma.¹⁸ Az alapítók létszámára irányadó törvényi elvárás nemcsak az alapítás időszakában, hanem a társaság működése alatt is fenn kell tartani. A jogalkotó azonban figyelemmel van arra, hogy a társaság megalakulását, a bejegyzését követően adódhatnak olyan körülmények, amelyekkel az alapítás során nem feltétlenül lehetett számolni, és így a tagok száma egy főre csökken. Ennek számos oka lehet. Ilyen az, amikor valamelyik tag a társasági szerződésben vállalt vagyoni betétjét az ügyvezetői felhívás ellenére sem teljesíti szerződésszerűen, a tag a pótbefizetési kötelezettségének felhívás ellenére nem tesz eleget, a tag tagsági jogviszonyát rendes felmondással, vagy azonnali hatállyal felmondja, illetve közös megegyezéssel, kizáró ok bekövetkeztével, jogutódlással, és halállal is egy személyre csökkenhet a társaság.

A 2022. július 01. napját megelőző jogszabályi rendelkezés szerint amikor a társaság tagjainak a száma egy főre csökkent, akkor innentől kezdve hat hónapos jogvesztő határidő alatt kellett újabb tagot bevonni és egyben bejelenteni a cégbíróság részére. A határidő jogvesztő jellegéből adódóan, amennyiben a hat hónapos bejelentési határidő eltelt, akkor a cégbíróság a cég törlését rendelte el.¹⁹ Igazolási kérelem előterjesztésének nem volt helye. 2022. július 01. napját követően azonban ez a helyzet megváltozott. Ennek alapvető oka az volt, hogy a Covid járvány a gazdasági társaságokat sem kímélte és számtalan kkt. és bt. tagsága a halál következtében egyszemélyre csökkent. Ennek elkerülése érdekében a jogalkotó az anyagi jogszabályt módosította és a hat hónapos határidő jogvesztő jellegét a törvényesszövegből kivette. Ez okozza nagyon sok esetben a félreértést, ugyanis ez azt a látszatot kelti, mintha a hat hónapos határidő túllépésének nem lenne jogkövetkezménye. A jogkövetkezmény azonban attól függ, hogy milyen okból kifolyólag csökkent a tagok száma egy főre. Abban az esetben, ha vagyoni betét nem teljesítése, pótbefizetés nem teljesítése, felmondás, rendkívüli felmondás, konszenzus, kizáró ok bekövetkezése, vagy jogutódlás miatt, akkor a társaságnak hat hónapon belül kell újabb tag bevonásáról gondoskodnia. Amennyiben az irányadó hat hónapon belül nem kerül újabb tag bevonásra, akkor a gazdasági társaság nem tartja be a rá vonatkozó anyagi jogi jogszabályi rendelkezéseket, azaz törvénytelenül működik. Ebben az esetben amikor ez a körülmény akár bejelentés alapján, akár hivatalból a cégbíróság tudomására jut, akkor a nyilvántartó bíróság az általános törvényességi felügyeleti eljárás szabályi alapján a társasággal szemben lefolytatja az eljárást.

Abban az esetben viszont, ha a társaság tagjainak a létszáma valamelyik tag halála miatt csökken egy személyre, akkor a különös törvényességi felügyeleti eljárás szabályainak az alkalmazására van lehetőség. Ez azonban nem automatikusan alkalmazandó eljárás.

¹⁶ Ptk. 3:138. §.

¹⁷ Ptk. 3:154. §.

¹⁸ BOÓC ÁDÁM: *A közkereseti társaság és a betéti társaság az új Polgári törvénykönyvben*. In: Miskolczi Bodnár Péter – Grad-Gyenge Anikó (szerk.): *Megújulás a jogi személyek szabályozásában*. Tanulmányok az új PTK köréből. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Budapest, 133.p.

¹⁹ BH 2019. 53.

rás, ugyanis feltételhez kötött. A társaság mindenekelőtt azt igazolja, hogy az egyszemélyessé válás oka a másik tag halála. Emellett a társaság lenyilatkozza, hogy a tag örökösével szeretne megállapodni, és a törvényes működést ezáltal kívánja helyreállítani, de jelenleg az örökös személye bizonytalan. Ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy törvényes, vagy végintézkedésen alapuló öröklésről van szó. Előfordulhat az a helyzet, hogy az örökös tag valamilyen végintézkedést tett, de azt a törvényes örökös vitatja. Ebben az esetben az örökös személye bizonytalan. A cégbíróság az öröklési vita elbírálására nem hívatott. Ebben az esetben nincs más lehetősége, minthogy a törvényességi felügyeleti eljárást felfüggeszti. Amint a közjegyzői-, vagy a bírósági eljárás során az örökös személye biztossá vált, onnantól kezdve a társaságnak három hónapon belül ezt a cégbíróság részére be kell jelenteni, az örökös személyét alátámasztó igazolások csatolásával és a szükséges változások iránt kérelmet kell előterjeszteni.

A jogszabályi rendelkezéseket nem lehet kiterjesztően értelmezni, azaz ez a különös törvényességi felügyeleti eljárás csak a természetes személy halála esetére szóló eljárás esetén alkalmazható. Amennyiben a jogi személy tag jogutód nélkül szűnik meg, és a társaság ennek következtében válik egyszemélyessé, ez az eljárás fogalmilag kizárt. Ebben az esetben az általános törvényességi felügyeleti eljárás szabályai lesznek az irányadók.

A jogalkotói célt – kkt. és bt. megmentése – alapvetően jónak tartjuk, de a társaság működését, az örökös jogállását illetően a garanciális szabályokat hiányoljuk. Az örökös személye alapvetően csak cégbírósági eljáráson kívül, tipikusan bírósági eljárásban rendezhető. Ez egy viszonylag hosszú eljárás, amely sok esetben csak igazságügyi szakértő bevonásával dönthető el. Ezt a viszonylag hosszadalmas eljárást a jogalkotó nem veszi figyelembe. Ugyanis az örökös személyének a megállapítása alatt a ténylegesen egy személyesként működő közkereseti, illetve betéti társaság mindenféle korlátozó intézkedés nélkül működik. Nem találunk sem az anyagi jogi, sem az eljárásjogi jogszabályokban olyan korlátozó, törvényes működést elősegítő rendelkezést, mely az egyedüli tag, és egyben vezető tisztségviselő mozgásterét korlátok közé iktatná.²⁰ A Ctv. még csak példálózó jelleggel sem említi olyan tényállásokat, amely ösztönöznék a társaságot (bíróságot) ennek az állapotnak a mielőbbi felszámolására. Korlátozó rendelkezés hiányában a társaság dönthet átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, a vezető tisztségviselő új kötelezettséget vállalhat, a társaság vagyontárgyát átruházhatja, megterhelheti, azokat biztosítékként lekötheti. Az örökös érdekének védelmében a kényszertörlési eljárásnál a vezető tisztségviselő esetében rögzített korlátozó rendelkezések – jelen intézmény sajátosságainak figyelembevételével történő – alkalmazását megfelelő biztosítéknak látjuk.²¹

²⁰ A közkereseti társaság és a betéti társaság esetében vezető tisztségviselő csak tag lehet. Külső személyt ezt a tisztséget nem láthatja el. A társasági szerződés ezzel ellentétes rendelkezése semmis.

²¹ Ctv. 116. § (3a) (3b) pontok.

CSABA FARKAS

THE NOVELTIES OF THE JUDICIAL OVERSIGHT PROCEEDINGS

(Summary)

The Companies Act introduces two new institutions. The first is " Measures Related to Statutory Intestate Succession by the State", which entered into force on 01 January 2022. The essence of this regulation is that, in the event of an inevitable succession by the State in respect of a shareholding in a business association, the legislator will provide assistance to the State in order to settle the legal situation relating to the succession as soon as possible. In the event of the succession of the State, the person exercising ownership rights on behalf of the State will notify the management of the business association concerned of the State's inherited quality and will request to call a general meeting. If the executive officer fails to comply with the request, the person exercising ownership rights on behalf of the State may apply to the commercial court.

The other new provision is the " Proceedings Relating to the Reduction of the Number of Members of a General Partnership to One or the Termination of the Legal Relationship of All General Partners or All Limited Partners of a Limited Partnership ", which entered into force on 1 July 2022. The changes of the Civil Code made it necessary to clarify the procedural rules. It should be highlighted that the institution can only be applied when the death of a member has resulted in the company becoming a one-man business and the company wishes to restore its legal operation by involving the heir. The legislation is basically a good one, the legislator is seeking to remedy a long-standing problem, but there is no provision protecting the interests of the heir.